

materialnimi sredstvi podpiral vsa naša prizadevanja za poživitev dela v podružnici.

Odbor ljubljanske podružnice GDS je na svoji zadnji seji v mesecu maju letošnjega leta sprejel sklep, da se prihodnja predavateljska sezona prične že v mesecu oktobru. Vsebinska struktura predavanj bo v glavnem ostala podobna sedanji, seveda s posebnim poudarkom, da se v prihodnji sezoni zaključi cikel predavanj o Slovencih, ki ži-

ve izven meja SFRJ. Tudi v prihodnjem letu si bomo prizadevali, da bodo naša predavanja privlačna, zanimiva, aktualna in koristna, zato bomo skušali za predavatelje dobiti dobre poznavalce problematike, ki bo na programu naših četrtkovih večerov. Prav tako pa naj izrazim našo skupno željo, naj bi četrtkovi večeri postali redna oblika sestajanja geografov s širokega območja ljubljanske podružnice.

M. Natek

OB SEDEMDESETLETNICI ROJSTVA FRANCETA PLANINE

Aprila 1972 bomo praznovali petdesetletnico obstoja Geografskega društva Slovenije, ki mu je bil naš jubilarnt odbornik ob ustanovitvi. Na tej proslavi bomo morebiti zvedeli za različne delitve razvoja slovenske geografije. Po mojem so poglavitna vsaj tri razvojna razdobja. Prvo sega do ustanovitve geografskega instituta na mladi slovenski univerzi (1919/1920) odnosno do nastanka Geografskega društva (1922). Dotlej je potekal razvoj manj organizirano, nosilci pa so bili v vedno večji meri učitelji geografije na šolah. Navedimo samo nekaj imen: Blaž Kocen, Janez Jesenko, Simon Rutar, Fran Orožen, Ferdinand Seidl. V drugem razdobju je dajal osnovni ton razvoja geografski institut na univerzi, toda znaten del raziskovanja pa tudi cele geografske panoge (učbeniki, poljudni opisi) slonijo še naprej na ramenih učiteljev geografije na srednjih in nižjih šolah. Tretje razdobje nastaja po letu 1945., ko številčno pomnoženi raziskovalni kader s svojo specializirano dejavnostjo vnaša v geografijo vedno ostrejšo delitev na znanstveno in ostalo geografijo.

Franceta Planine tvorno obdobje pada v prehod med drugo in tretje razdobje. To je čas, ko se javno delo geografa, ki poučuje na srednji ali nižji šoli, vedno bolj primerja z delom poklicnega raziskovalca, ne da bi se v polni meri zavedali različnih pogojev za delo pri enem in drugem. Medtem ko je nekomu raziskovalno in publicistično delo poklicna dolžnost in privilegij, iztroši drugi svojo energijo med službenim časom za katedrom ali na drugem službenem mestu.

Le izredni še najdejo voljo in energijo, v preostalem, tako rekoč prostem času v pisani besedi posredovati javnosti svoja spoznanja.

Tu ne bo navedeno nič več o jubilarntovem življenju in delu, kot je bilo že objavljeno v revijah (Proteus, l. 1971-72) ali tam še bo (Geografski vestnik (1971) ali v časopisju (Delo). Iz življenjepisa naj povzamem le tri stvari, ki so po mojem mnenju odločilne za publicistično delo Franceta Planine. Bil je rojen (1901) v Škofji Loki. Svojemu rodному kraju in okoliški pokrajini se je oddolžil z obsežnim opusom (knjige Škofje Loke in njen okraj v luči gospodarskih in kulturnih prizadevanj, 1936; Selška in Poljanska dolina, 1956; Škofja Loka z bližnjo okolico, 1962). Čeprav po univerzitetni izobrazbi geograf in biolog, se iz navezanosti na domač kraj pogloblja tudi v zgodovino in etnologijo, kar ga privede med pobornike in organizatorje domačega muzeja in loškega muzejskega društva. Urejanje Loških razgledov mu razširi to dejavnost na urejanje drugih planinskih publikacij (Vodnik po planinski transverzali z imenom Po slovenskih gorah). Ker so mu pri srcu zemljepisna imena in ker pozna iz poklica potrebo po nazornosti, se uveljavi v kartografiji, kjer skupaj z dr. V. Bohincem pripravlja karte Slovenije in sam izda zemljevid Škofjeloškega ozemlja (1967).

Drugo, kar daje pečat jubilarntovemu opisu, je pedagoški poklic na srednji šoli, kjer poučuje, s prekinitvami, okoli štirideset let, od abiturientstva na Otočcu v Liki do upokojitve v Ljubljani.

Zato je soavtor učbenika Prirodopis za tretji razred osnovnih šol (1949, 1951) in avtor knjige "25 let dela za slovensko učno knjigo" (1944). Nisem prepričan, da bi imeli zemljepisno čitaniko Po tujih zemljinah, po kateri še danes radi segamo, če se urejanja ne bi oprijel profesor France Planina. Snov, ki je nedvomno zasnovana s proučevanjem geografije Slovenije in Jugoslavije, je izdala v knjigah Jugoslavija, za katero je prejel Levstikovo nagrado Mladinske knjige, ter "Naša domovina Jugoslavija" in "Slovenija in njeni kraji". V teh delih se odražajo odlike jubilarovega sloga: stvarnost in jasno izražanje. Ni čuda, da so jih prevajali v tuje jezike in da je jubilar z njimi doživel največji uspeh.

Problematiche, ki se je je jubilar loteval, večidel še niso zavzeli profesionalni geografski raziskovalci. Še jo bodo morali gojiti drugi, če bomo hoteli, da bo geografija živela v Sloven-

cih (V. Bohinec je v GV 1925 še lahko napisal v naslovu "Razvoj geografije v Slovencih". Danes bi bilo treba podoben sestavek nasloviti Geografija na Slovenskem, kajti poleg ljudske obstaja še taka, ki se goji v ožjem krogu, v strokovni literaturi). Tako geografijo za širšo javnost pa so v polpreteklem in v sedanjem času z uspehom gojili zlasti učitelji geografije na srednjih šolah in ime Franceta Planine pomeni skupno z dr. V. Bohincem in dr. R. Savnikom ter nekaterimi drugimi kvalitetni vrh. Vendar je skušal jubilar povzeti tudi nove tokove iz znanstvene geografije, kar je pokazal zlasti v razpravi Samotne vasi pod Ratitovcem (Loški razgledi XVI, 1969). To je sočen, sintetični prikaz pisca, ki je geograf, zgodovinar, biolog in esteta obenem.

Francetu Planini želimo še mnoga zdrava leta, da bi njegova dela še nadalje bogatila slovensko geografijo.

I. Gams

Milan Verk

ŠESTDESETLETNIK

Lani oktobra je praznoval svoj življenjski jubilej znani mariborski kartograf Milan Verk. Naši geografski javnosti je osebno manj poznan, zato pa toliko bolj po svojem kartografskem delu. Njegove zemljevide severovzhodne Slovenije in načrte mesta Maribora uporabljajo ne le šole, temveč vsi, ki imajo opraviti s tem geografskim prostorom. Pomen Verkovega kartografskega dela je toliko večji, ker je jubilar na tem strokovnem področju oral ledino; njegove karte pa so nedvomno osnovne in skoraj edine samostojne kartografske upodobitve vzhodnoslovenske regije. Verk je s svojim življenjskim opusom tudi v mnogočem prerasel lokalni štajerski okvir, še posebej v svojih predvojnih stvaritvah, in z njim bistveno prispeval k razvoju slovenske kartografije.

Rodil se je leta 1910 v Vidmu ob Ščavnici. Za kartografijo ga je navdušil na mariborski klasični gimnaziji prof. dr. Pavel Strmšek, poklicni kartograf pa je postal pod mentorstvom prof. Franja

Baša. Kot ustanovitelj banovinskega arhiva v Mariboru je Baš v njem predvidel mesto kartografa in ga zaupal Milanu Verku. Odločitev se je izkazala za zelo uspešno, saj mladi kartograf ni risal samo kart za muzejske potrebe, ampak se je poskušal tudi v izdelavi ročnih zemljevidov za geografski pouk. V tem obdobju njegovega ustvarjanja (od leta 1932 do leta 1940) so nastali ročni zemljevidi Pohorja (1933), Slovenskih goric in Prekmurja (1934), Dravske banovine (1935), Jugoslavije (1935), slovenskega ozemlja (1939) in Evrope (1939). Večina jih je doživela ponatisa že pred vojno. Novost je pomenila tudi tehnika izdelave; relief zemljevidov Dravske banovine in Jugoslavije je bil risan na litografski kamen. Na hrbtni strani zemljevidov Evrope in slovenskega ozemlja je v zadnji izdaji priobčil prof. Albert Žerjav ustrezno statistiko, ki so jo posebno učitelji toplo pozdravili. Pred vojno sta izšla še cerkvenopolitični zemljevid Lavantinske škofije (1937) in stenska karta administrativne ureditve Dravske banovine (1938). Tik pred vojno